

FOTO: JOHAN PAULIN

”Psykonomi”

– ett hett ämne inom akademien

I en tid som denna krävs nya dimensioner och synsätt. I dag talas inte bara om idrottsmäns fysiska förutsättningar utan självklart också om ”vinnarskallar” och psykologiska förutsättningar. Inom annat än idrott borde det vara lika självklart att psykologisk kunskap och forskning tas tillvara. Som hur man säkrar fred och klimat eller kan mildra framtida finanskriser. Att psykologer saknas i en rad strategiska roller blir allt mer uppenbart.

I finanskrisens spår har ekonomiska modeller ifrågasatts och prognosmakariat har fått sig en rejäl förtroendetörn. Intresset att kombinera ekonomi med psykologi är större än någonsin.

”Vi kan konstatera att under finanskrisen har psykologin spelat en väldigt stor roll för hur man har agerat på marknaden”, sade Nordeas chefsekonom Annika Winsth till SVTs Rapport i somras. Just nu letar banken efter sätt att föra in psykologiskt kunnande i de ekonomiska prognoserna.

Den akademiska ekonomin har fäst överdrivet stor tilltro till abstrakta modeller, svala siffror och perfekta prognoser – samtidigt som affärsmannaskap i alla tider handlat om psykologi.

Inriktningen – som vi kan kalla ”psykonomi” – är het på universitet och handelshögskolor världen över.

OCH EFTERFRÅGAN är också stor inom näringslivet på ekonomisk kompetens som tar med den irrationella, känslolagda människan i kalkylen. Professor Richard Wahlund leder centret för ekonomisk psykologi på Handelshögskolan i Stockholm. Han menar att finanskrisen hade kunnat hanteras bättre om man analyserat den med större psykologisk insikt: ”Om man tog hänsyn till de

psykologiska modellerna i de ekonomiska prognoserna, då skulle man kunna förbättra dem. Hade man tänkt lite långsiktigt med en god psykologisk kunskap, då hade mycket av finanskrisen kunnat undvikas”, sade också han till Rapport.

DET ÄR HÖG TID att psykologin tar plats i strategiskt analyserande och agerande. Den ekonomiska vetenskapen och kunskapandet utgår i hög grad från förenklade modeller. Modellerna begränsas för att kunna ge överblick-

” Intresset för att kombinera ekonomi med psykologi är större än någonsin

bara resultat, ofta med ett stort mått av så kallade ”ceteris paribus-antaganden” vilket betyder ”allt annat lika”.

Typexempel på sådana antaganden är att alla konsumenter styrs av samma beteendemönster, att detsamma gäller företagare, och att ingenting annat än just det man vill undersöka händer i ekonomin under själva analysen. Det är dessa förhållanden som Winsth och Wahlund avser. Och i vår nya globala digitala värld med dess hypersnabba informationsflöde och börsreaktioner så finns det skäl att analysera och forska om hur de förändrade förutsättningarna påverkar människors agerande.

Den amerikanske psykologen och Princetonprofessorn Daniel Kahneman

mottog 2002 Sveriges riksbanks pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne – Nobelpriset i ekonomi – för sitt arbete om psykologisk ekonomi. Med sin forskning visar Kahneman att det inte bara är rationella skäl som ligger bakom en försäljning. Dessa icke rationella anledningar har inte tidigare beaktats inom ekonomin. Ett typexempel på att psykologin och psykologer har en stor uppgift att fylla i strategiska sammanhang, i frågor med långsiktiga planeringshorisonter som exempelvis klimatfrågan.

KANSKE ÄR DET DAGS för ett Nobelpris i psykologi. I samband med att International Council for Sciences (ICSU) gav psykologin status som världsomspännande självständig vetenskap, lär en fysiker i rådet ha fällt följande belysande kommentar: ”Vi har i dag redan en hel del kunskap om miljövänlig teknik. Problemet är att vi inte vet hur vi ska få folk att använda denna teknik. Då behöver vi en annan vetenskap – nämligen psykologi”.

I vårt moderna samhälle märks allt tydligare nyttan av kunskap om ledarskap, information, kommunikation, bemötandefrågor relaterat till kunder och klienter, stresshantering, konflikthantering med mera. Det vill säga kunskaper inom psykologins domäner. Den enkla slutsatsen är att psykologers närvaro behövs mer än någonsin på den strategiska nivån för att bidra till lösningar och utveckling i frågor som rör den ekonomiska utvecklingen, klimatet eller arbetet för varaktig fred runt om i världen.

LARS AHLIN
Förbundsordförande